TELBİYENİN GETİRİLİŞİ
VE
TELBİYE İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

﴿ صفة التلبية والأحكام المتعلقة بها ﴾

[Türkçe – Turkish – تركي]

Hazırlayan

Muhammed Şahin

Tetkik : Ali Rıza Şahin

2009 - 1430

islamhouse.com

﴿ صفة التلبية والأحكام المتعلقة بها ﴾

« باللغة التركية »

إعداد

محمد بن مسلم شاهين

مراجعة: علي رضا شاهين

2009 - 1430

islamhouse.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ § أَنَّ تَلْبِيَةَ رَسُولِ اللهِ « : ((لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ، لَا شَرِيكَ لَكَ.)) [متفق عليه]

Abdullah b. Ömer'den -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in telbiyesi şöyleydi:

"Tekrar tekrar icâbet sana Allahım (buyur Allahım buyur)! Tekrar icâbet sana, tekrar icâbet sana, senin ortağın yoktur, buyur! Hamd sanadır, nimet senindir, mülk (kâinatın mutlak egemenliği) de senindir.Senin ortağın yoktur."

(Hadisin râvilerinden Nâfi') dedi ki:

((وَكَانَ عَبْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ § يَزِيدُ فِيهَا: لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ وَالْخَيْرُ بِيَدَيْكَ، لَبَّيْكَ وَالرَّغْبَاءُ إِلَيْكَ وَالْعَمَلُ.)) [متفق عليه]

Abdullah b. Ömer -Allah ondan ve babasından râzı olsun- telbiyesine (şunu da) eklerdi:

"Emret, emrine hazırım, emret! Senden saadetler dilerim, hayır(lar) senin elindedir, dilek(ler) sana (arzedilir), amel(ler) de sanadır."[1]

AÇIKLAMA:

Âlimler "Lebbeyk" kelimesi üzerinde ihtilâf etmişlerdir. Sîbeveyh'e göre bu lafız teşriiyyedir.Onunla sadece çokluk ve sayıda tekrar kasdedilir.Yûnus'a göre ise, müfred bir kelimedir.Anlamı üzerinde de ihtilâf vardır.Bazıları "tekrar tekrar icâbet ederim," anlamına geldiğini söylemişlerdir.

Bazılarına göre "Sana tekrar tekrar itaat ederim", başkalarına göre ise, "teveccühüm sanadır" anlamına gelir. "Muhabbetim sanadır" anlamına geldiğini söyleyenler bulunduğu gibi, "samimiyetim sanadır" anlamında kullanıldığını iddiâ edenler de olmuştur. Meşhuru birinci anlamdır.Çünkü ihrama giren bir kimse, Allah'ın davetine icâbet etmiş demektir. Kadı İyâz'ın beyânına göre bu icâbet, İbrahim -aleyhisselâm-'dan kalmıştır.

---

[1] Buhârî; Hac, hadis no: 26. Müslim; Hac, hadis no: 19, 22. Tirmizî; Hac; hadis no:13. Nesâî; Menâsik, hadis no: 54. Muvatta'; Hac, hadis no: 28. Dârimî; Menâsik, hadis no: 13. Ahmed b. Hanbel; I, 302, 298, II, 3, 79. VI-243. Sünen-i Ebî Davud; 7/109.

İbn-i Abbas'tan -Allah ondan râzı olsun- rivayet olunan bir hadiste o şöyle demiştir:

((لَمَّا فَرَغَ إِبْرَاهِيم } مِنْ بِنَاء الْبَيْت قِيلَ لَهُ: أَذِّنْ فِي النَّاس بِـالْحَجِّ. قَالَ:رَبِّ وَمَا يَبْلُغ صَوْتِي؟ قَالَ : أَذِّنْ وَعَلَيَّ الْبَلَاغ. قَالَ:فَنَادَى إِبْرَاهِيم : يَا أَيُّهَا النَّاس! كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْحَجّ إِلَى الْبَيْت الْعَتِيـق، فَـسَمِعَهُ مَـنْ بَـيْنَ الـسَّمَاء وَالْأَرْض. أَفَلَا تَرَوْنَ أَنَّ النَّاس يَجِيئُونَ مِنْ أَقْصَى الْأَرْض يُلَبُّونَ.)) [فتح الباري]

"İbrahim -aleyhisselâm- Kâ'be'yi inşâ edip tamamladıktan sonra kendisine:

- Hac için insanları dâvet et, emri verildi.

İbrahim -aleyhisselâm-:

- Benim sesim onlara ulaşmaz, dedi.

Allah Teâlâ:

- Sen dâvet et, sesini duyurmak bana âittir, buyurdu.

Bunun üzerine İbrahim -aleyhisselâm-:

- Ey insanlar, Beyt-i Atîk'i haccetmeniz size farz kılındı, diye nidâ etti.

Bu sözü yer ile gök arasında bulunanların hepsi işitti. İnsanların en uzak yerlerden icâbet edip geldiklerini görmez misiniz?"[1]

Hamd kelimesinin, nimet kelimesinden önce zikredilmesinde hamd kelimesinin anlamının daha genel olduğuna bir işâret vardır.Çünkü Allah Teâlâ sadece nimet verdiğinden dolayı değil, her halükârda medh ve senâya lâyıktır.

Burada şöyle bir soru akla gelebilir:

Telbiyede hamd ile nimet beraber, mülk ise ayrıca zikredilmiştir. Bunun sebebi nedir?

Çünkü hamd nimetle ilgilidir. Bundan dolayıdır ki, "Bütün nimetleri için Allah'a hamd olsun" denilebilir. Telbiye getiren kimse sanki- "Hamd ancak sana mahsustur. Çünkü nimet ancak senden gelir," demiş gibi olur.

Mülk'ün anlamı ise müstakildir.Bu kelime, bütün nimetlerin Allah'a âit olduğunu vurgulamak için gelmiştir. Zira mülkün gerçek sahibi ve hâkimi Allah Teâlâ'dır.[2]

---

[1] İbn-i Hacer; Fethu'l-Bârî; c: 4, s: 152.

[2] Sünen-i Ebî Davud; hadis no: 109-110.

BAZI HÜKÜMLER:

1. Telbiye getirmenin dînen meşru kılındığında bütün âlimler ittifak etmişlerdir. Telbiyenin hikmeti ise, insanların Beyt-i Şerif'e misafir olarak gelmelerinin Allah'ın kendilerine büyük bir lütuf ve ihsanı olduğuna; zira, buraya ancak Allah'ın kendilerini dâvet etmesiyle gelebildiklerine dikkatlerini çekmektir. Telbiyenin hükmü üzerinde de âlimler ihtilâf etmişlerdir:

A. Hanefî âlimlerine göre telbiye ihramın şartıdır. İhramın sahih olabilmesi için telbiye şarttır.

Nitekim Ümmü Seleme'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunan hadiste o şöyle demiştir:

((سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ¼ يَقُولُ: أَهِلُّوا يَا آلَ مُحَمَّدٍ بِعُمْرَةٍ فِي حَجٍّ.))[رواه أحمد]

"Ben, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'i şöyle derken işittim:

-Ey Muhammed âilesi! Hac ile birlikte umre için telbiye getirin."[1]

Sübhanallah, lâilâhe illallah gibi telbiye anlamına gelen tesbihatı getirme veya Beyt-i Şerif'e kurban göndermek veya kurbanın boynuna tasma takmak veya kurbanla birlikte Beyt-i Şerif'e doğru yönelmek de telbiyenin yerini tutar.

Hanefî âlimlerinden Aliyyü'l-Kârî, Hanefî mezhebinin bu konudaki görüşlerini şöyle ifâde etmektedir:

"Telbiyenin şartı dille yapılmasıdır. Kâlp ile telbiye getirmek telbiye sayılmaz. Gücü yettiği takdirde dilsizin de dilini hareket ettirmesi gerekir.İmâm Muhammed bunu şart koşmuştur.Dili hareket ettirmenin müstehap olduğunu söyleyenler de vardır. Duâ özelliği bile taşımış olsa, Allah'ı ta'zim kasdıyla yapılan her türlü tehlîl, tekbir, tesbih ve tahmîd telbiyenin yerini tutar. En sahih olan görüşe göre sadece "Allahümme" demek bile telbiye için yeterlidir.Bu arada telbiyenin ve zikirlerin meselâ Türkçe kelimelerle yapılması da câizdir. Arapça telbiye getirmeye gücü yeten bir kimsenin bile Arapça'nın dışında herhangi bir dille telbiye getirmesi câizdir. Ancak namazın iftitah tekbiri telbiyeye benzemez. Onun mutlaka Arapça olarak getirilmesi lâzımdır.Çünkü hacda namaza nisbetle daha fazla genişlik vardır. İhrama girerken telbiye getirmek farzdır. Telbiye başlayınca birden fazla sayıda tekrar etmek sünnet, sabahın olması,akşamın girmesi, bir yere girip çıkmak, oturup-kalkmak, insanlarla karşılaşmak, tepelere çıkıp derelere inmek gibi bir halden diğer bir hale intikâlde telbiye getirmek kuvvetli bir müstehaptır. Telbiyeyi her halükârda sık sık ve çokça yapmak ise menduptur."[2]

---

[1] Ahmed. el-Fethu'r-Rabbânî; c: 9, s: 178.

[2] İrşâdüs-Sârî; s: 70.

Mâlikîlere göre ise, telbiye getirmek vâciptir.Terk edilirse kurban kesmek gerekir. Bu görüşü, Mâverdî bazı Şâfiîlerden rivâyet ettiği gibi Hattâbî de Ebû Hanîfe'den rivâyet etmiştir.Mâlikî âlimlerinden İbn-i Habîb ile Zâhiriyye âlimlerine ve Atâ'ya göre telbiye, ihramın rüknüdür. Telbiyesiz ihram olamaz. Bu görüş, aynı zamanda İbnu'l-Münzir ile İbn-i Ömer, Tâvûs ve İkrime'den de rivâyet olunmuştur.

İmam Şâfiî ile Ahmed'e göre telbiye sünnettir.Bu görüş, aynı zamanda İmam Mâlik'ten de rivâyet olunmuştur. Sözü geçen imamlara göre Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in bir işi sadece yapmış olması, o işi yapmanın farziyyetine delâlet etmez. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in öğretmiş olduğu telbiyeye başka kelimeler ilâve etmenin câiz olup-olmadığı konusunda da âlimler ihtilâfa düşmüştür:

a. İmam Ebû Hanife, Muhammed b. el-Hasen, el-Evzâî ve İmam Ahmed'e -Allah onlara rahmet etsin- göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in öğretmiş olduğu telbiyeye başka kelimeler ilâve etmekte bir sakınca yoktur. İmam Şâfiî'nin meşhur olan görüşü de budur. Gerçekten içlerinde Ömer, Abdullah b. Ömer ve İbn-i Mesud'un -Allah onlardan râzı olsun- da bulunduğu sahâbeden bir cemaat, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in öğrettiği telbiyeyi okurken bazı kelimeler ilâve ederek okumuşlardır.İbn-i Mesud'un:

"Allahım! Çakıl taşları ve topraklar adedince tekrar tekrar emrine icâbet ederim" şeklinde ilâveler yaparak telbiye getirdiği rivâyet olunmuştur.

Nitekim Câbir'in -Allah ondan râzı olsun- rivâyet ettiği hadiste de Vedâ Haccında halkın, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in öğretmiş olduğu telbiyeye:

"Ey yüksek dereceler sahibi Allahım"

Gibi kelimeler ilâve ettikleri ve Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in bunu duyduğu halde hiç müdâhalede bulunmadığı ifâde edilmektedir.

b. Hanefî imamlarından Ebû Yusuf'a göre Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in öğretmiş olduğu telbiyeye başka kelimeler ilâve etmek mekruhtur.İmâm Şâfiî de bu görüştedir. Tirmizî'nin beyânına göre İmam Şâfiî, telbiyeye Allah'ı ta'zim ifâde eden kelimeler ilâve etmekte bir sakınca görmediği halde, hiç ilâvesiz okumayı daha uygun bulurdu.[1]

Nitekim Hanefî âlimlerinden Tahâvî de Âmir b. Sa'd b. Ebî Vakkâs'ın rivayet ettiği şu hadise dayanarak bu görüşü tercih etmiştir:

Said b. Ebî Vakkâs -Allah ondan râzı olsun-:

"Ey yüksek dereceler sahibi (olan Allahım)! Emrine tekrar tekrar icâbet ederim, emret" şeklinde telbiye getirmekte olan bir adamı görünce, ona şöyle demiştir:

---

[1] Mubârekfûrî; Tuhfetu'l-Ahvezî, c: 2, s: 74.

- Biz, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- zamanında telbiyeyi böyle getirmezdik."[1]

Tahâvî bu hadisi naklettikten sonra, "Her ne kadar Sa'd b. Ebî Vakkas böyle demişse de kendisi Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in öğretmiş olduğu telbiyeye ilâve yapılabileceğini söylemiştir," diyerek "telbiyeye tazimi ifâde eden bazı kelimeler ilâve etmekte bir sakınca olmasa da hiç ilâve edilmemesinin daha da uygun olacağını" ifâde etmek istemiştir.

Aşağıdaki hadisler, gerçekten telbiyeye, tazim ifâde eden bazı kelimeler ilâve etmekte bir sakınca bulunmadığını göstermektedir:

1. "Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- Arafat'ta dururken telbiye getirdiği zaman: "İyilik, ancak âhiret iyiliğidir" sözlerini de ilâve etti."[2]

2. "Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in telbiyesi; "gerçekten hac yaparak ve kulluk ederek tekrar emrine icâbet ederim" şeklinde idi.[3]

3. Ebû Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivayet olunduğuna göre o şöyle demiştir:

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in telbiyesi:

- Ey hak mabûd olan Allahım! Emrine tekrar tekrar icâbet ederim" şeklinde idi.[4]

Câbir b. Abdullah'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre o şöyle demiştir:

((أَهَلَّ رَسُولُ اللهِ ¼ فَذَكَرَ التَّلْبِيَةَ مِثْلَ حَدِيثِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: وَالنَّاسُ يَزِيدُونَ ذَا الْمَعَارِجِ وَنَحْوَهُ مِنَ الْكَلَامِ وَالنَّبِيُّ ¼ يَسْمَعُ فَلَا يَقُولُ لَهُمْ شَيْئًا.))

[رواه أبو داود وابن ماجه]

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- telbiye getirerek sesini yükseltti. Câbir, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in getirdiği telbiyeyi, İbn-i Ömer'in hadisindeki gibi anlattı. Dedi ki:

- İnsanlar: 'Yüksek dereceler sahibi (Allahım)' gibi kelimeler ilâve ediyorlardı. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- de (bunları) işittiği halde, ses çıkarmıyordu."[5]

---

[1] Tahâvî; Şerhu Meâni'l-Âsâr; c:2, s: 125. el-Fethu'r-Rabbânî; c: 11, s: 177. Mecmeu'z-Zevâid; c:3, s:223.Beyhakî; es-Sünenü'l-Kübrâ; c: 5, s: 45.

[2] Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ; c: 5, s: 45. Hâkim; Müstedrek, c: 1; s: 465.

[3] Mecmeu'z-Zevâid: c: 3, s: 223.

[4] Dârekutnî, Sünen; c: 2, s: 225. İbn-i Mâce; Menâsik, hadis no:15. Beyhakî; es-Sünenü'l-Kübrâ; c: 5,s: 45. Sünen-i Ebî Davud; hadis no: 110-112.

[5] Sünen-i Ebî Davud; hadis no: 113. İbn Mâce; Menâsik, hadis no: 5. Ahmed b. Hanbel, c: 3, hadis no: 320.

AÇIKLAMA:

Meâric, ma'rec'in çoğuludur.Ma'rec, meleklerin çıktığı yüksek makam ve dereceler anlamına gelir ki, burada gökler kastedilmiştir.Bazılarına göre burada "meâric" kelimesiyle Allah'ın nimetleri, fazl-u ihsanı kasdedilmiştir. Çünkü, Allah'ın insanlara bağışladığı nimet ve ihsanların derece ve mertebeleri çok farklıdır.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in kendi öğrettiği telbiyeye başka kelimeler ilâve ederek telbiye getiren insanları gördüğü halde onları bundan men etmemesi onların bu hareketlerini tasvip etmesi ve onaylaması anlamına gelir.

Bilindiği gibi Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in huzurunda yapıldığı halde ses çıkartmadığı ve olumlu karşıladığı fiillere "takrîrî sünnet" ismi verilir. Ancak bir önceki hadisin şerhinde açıkladığımız gibi Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in öğrettiği telbiyeye hiçbir kelime ilâve etmeden okumanın daha uygun olduğuna delâlet eden hadis-i şerifler de vardır.

Âlimlerin büyük çoğunluğuna göre telbiyeyi yüksek sesle getirmek müstehaptır. Şu hadis-i şerifte de ifâde edildiği gibi Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((أَتَانِي جِبْرِيلُ فَأَمَرَنِي أَنْ آمُرَ أَصْحَابِي أَنْ يَرْفَعُوا أَصْوَاتَهُمْ بِالْإِهْلَالِ.))

[رواه ابن ماجه]

"Cebrail -aleyhisselâm- bana gelerek, ashâbıma yüksek sesle telbiye getirmelerini emretmemi söyledi."[1]

İbn-i Mâce'nin rivâyet ettiği Zeyd b. Hâlid'in hadisinde de Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((جَاءَنِي جِبْرِيلُ فَقَالَ لِي؟ يَا مُحَمَّدُ! مُرْ أَصْحَابَكَ أَنْ يَرْفَعُوا أَصْوَاتَهُمْ بِالتَّلْبِيَةِ.)) [رواه النسائي]

"Cebrail bana gelerek dedi ki: Ey Muhammed! Ashâbına telbiyeyi yüksek sesle getirmelerini emret."[2]

---

[1] İbn-i Mâce; Menâsik, hadis no: 16

[2] Nesâî

Bu konuda Tirmizî'nin rivâyet ettiği bir hadis-i şerif de şöyledir:

((مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُلَبِّي إِلَّا لَبَّى مَنْ عَنْ يَمِينِهِ أَوْ عَنْ شِمَالِهِ مِـنْ حَجَـرٍ أَوْ شَجَرٍ أَوْ مَدَرٍ حَتَّى تَنْقَطِعَ الْأَرْضُ مِنْ هَاهُنَا وَهَاهُنَا.)) [رواه الترمذي]

"Bir müslüman, telbiye getirdiği zaman, burasından şurasına (doğusundan batısına, bir ucundan diğer ucuna) yeryüzü bitinceye kadar o kimsenin sağında veya solunda bulunan bütün taş, ağaç ve toprak mutlaka telbiye getirir."[1]

İbn-i Battal: "Telbiyeyi yüksek sesle yapmak müstehaptır" demiştir.

Ebu Hanife, Sevrî ve Şâfiî de bu görüştedirler.

Bu konuda İmam Mâlik'ten farklı görüşler rivâyet olunmuştur.

İbn-i Kâsım'ın rivâyetine göre İmam Mâlik:

"Yüksek sesle telbiye, ancak Mescid-i Haram ile Minâ mescidinde getirilir" demiştir.

Âlimler, kadının ancak kendi işiteceği kadar kısık bir sesle telbiye getireceği konusunda ittifak etmişlerdir.Zirâ İbn-i Ebî Şeybe'nin rivâyetine göre, Abbâs -Allah ondan râzı olsun- şöyle demiştir:

"Kadın yüksek sesle telbiye getiremez."[2]

Hallâd b. es-Sâib el-Ensârî babası (es-Sâib)den rivâyet ettiğine göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((أَتَانِي جِبْرِيلُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَنِي أَنْ آمُرَ أَصْحَابِي وَمَنْ مَعِي أَنْ يَرْفَعُوا أَصْوَاتَهُمْ بِالْإِهْلَالِ.)) [رواه الترمذي وأبو داود وابن ماجه وأحمد والدارمي]

"Cibril -aleyhisselâm- bana gelerek ashâbıma ve yanımda bulunanlara ihlâlde (telbiyede) seslerini yükseltmelerini emretmemi söyledi."[3]

---

[1] Tirmizî

[2] el-Aynî; Umdetü'l-Kârî, c: 9, s: 171.Sünen-i Ebî Davud; hadis no: 113-114.

[3] Tirmizî; Hac, hadis no:15. İbn-i Mâce; Menâsik, hadis no:16. Dârimî; Menâsik, hadis no:14. Muvatta'; Hac, hadis no:34. Nesâî; Menâsik, hadis no:35. Ahmed b. Hanbel; 4, 55, 56.

AÇIKLAMA:

Âlimlerin büyük çoğunluğuna göre, Cebrail -aleyhis selâm-'ın, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e; "ashâbına yüksek sesle telbiye getirmelerini öğretmesi" yolundaki emri farziyet ifâde eder. Çünkü bir peygamberin, Cebrail vasıtasıyla Allah Teâlâ'dan tebliğ etmek üzere aldığı emri, olduğu gibi ümmetine bildirmesi kendisi için farzdır. Aldığı emri gizleyip ümmetine bildirmemesi ise, peygamberlerde bulunması gereken tebliğ sıfatına aykırıdır.

Yine âlimlerin çoğunluğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in bildirdiği bu emre uymak ümmeti için menduptur. Zâhirî âlimlerine göre ise, ümmeti için de bu emre uymak farzdır.

"İhlâl" ile "telbiye" kelimeleri aynı anlamı ifâde ederler.Bilindiği gibi telbiye, ihramda iken, "Lebbeyk Allahümme lebbeyk, lebbeyk lâ şerike leke lebbeyk. İnnel-hamde ven-ni'mete leke vel-mülk lâ şerike lek = Tekrar tekrar icâbet sana Allahım! Tekrar icâbet sana, tekrar icâbet sana, senin ortağın yoktur.Tekrar icâbet sanadır.Hiç şüphe yok ki, hamd ve nimet sanadır. Mülk de senindir, senin hiçbir ortağın yoktur," diye söylemektir.

Hadisi rivâyet eden râvî, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-Rasûl-i Ekrem'in aynı mânâya gelen ihlâl ve telbiye kelimelerinden hangisinin kullandığını hatırlamadığı için bu iki kelimeden birini söylediğini ifâde etmek maksadıyla "Ya da telbiyede seslerini yükseltmelerini öğretmemi emretti, dedi." demiştir.

"Ashâbıma" sözüyle, her zaman Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sohbetinde bulunan muhâcirler ve ensâr kasdedilmiş ve "yanımda bulunanlar" sözüyle de başka zamanlarda beraberinde bulunamadıkları halde o anda hac münâsebetiyle yanında bulunan sahâbîler kasdedilmiştir.Bu emri sadece yanında devamlı kalan sahâbilere bildirmek üzere almadığını, isterse bir kere olsun Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-ile karşılaşmak saadetine erişmiş olan bütün sahâbilere bildirmek üzere aldığını ifâde etmek maksadıyla her iki kelimeyi de bir arada kullanmıştır.

BAZI HÜKÜMLER:

1. İhrama giren bir kimsenin telbiye getirmesi farzdır. Hanefî âlimleri bu görüştedir.

2. Telbiyeyi yüksek sesle getirmek meşru kılınmıştır. Ancak telbiye getirirken sesi yükseltmenin hükmü, âlimler arasında ihtilaflıdır. Zâhiriyye âlimleri bu hadisin zâhirine bakarak telbiyeyi yüksek sesle getirmenin farz olduğunu söylemişlerdir. Çünkü onlara göre Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in hac esnasındaki fiilleri, hükmü farz olan,

﴿...وَلِلَّهِ عَلَى ٱلنَّاسِ حِجُّ ٱلۡبَيۡتِ مَنِ ٱسۡتَطَاعَ إِلَيۡهِ سَبِيلٗاۚ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٩٧﴾ [سورة آل عمران من الآية: ٩٧]

"Yoluna gücü yetenlerin Beytullah'ı haccetmeleri, Allah'ın insanlar üzerindeki bir hakkıdır.Kim de (haccın farz oluşunu) inkâr ederse, bilsin ki Allah, âlemlerden (onun haccından ve diğer amellerinden) müstağnîdir."[1]

Âyet-i kerimesinin tefsiri durumundadır. Dolayısıyla bu hadis-i şerifte geçen fiillerin hükmü de âyet-i kerimenin hükmü gibi farzdır.

Nitekim Câbir'in -Allah ondan râzı olsun- rivâyet ettiği hadiste o şöyle demiştir:

((رَأَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ يَرْمِي عَلَى رَاحِلَتِهِ يَوْمَ النَّحْرِ وَيَقُولُ لِتَأْخُذُوا مَنَاسِكَكُمْ فَإِنِّي لَا أَدْرِي لَعَلِّي لَا أَحُجُّ بَعْدَ حَجَّتِي هَذِهِ.))

"Ben, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'i bayram günü, bindiği hayvanın üzerinde (Akabe cemresine) taş atarken şöyle dediğini işittim:

- Hac ile ilgili ibâdetlerinizi benden alın (benim yaptığım gibi yapın). Çünkü bilmiyorum, belki bu haccımdan sonra bir daha hac yapamam!"[2]

Hanefi âlimlerine, yeni mezhebinde İmam Şâfiî'ye ve âlimlerin büyük çoğunluğuna göre telbiye getirirken sesi yükseltmek müstehaptır.Çünkü hadisteki emrin farziyet için olmayıp mendupluk ifâde ettiğine karine teşkil eden ve Ebu Bekir'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunan şu hadistir.

((سُئِلَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: أَيُّ الْحَجِّ أَفْضَلُ؟ قَالَ: الْعَجُّ وَالثَّجُّ.))

[رواه الترمذي والدارمي]

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e: (Rükünlerinden sonra) haccın en faziletlisi hangisidir (hangi amelleri veya hasletleri daha çok sevaptır)? diye soruldu.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu ki:

-Telbiye ile sesleri yükselterek ve kurban kanlarını akıtarak yapılan hacdır."[3]

[1] Âl-i İmrân Sûresi: 97

[2] Müslim; Hac, hadis no: 310. Nevevî; Müslim Şerhi, c: 9, s: 44.

[3] Tirmizî ve Dârimî

Çünkü bu hadis-i şerifteki "efdâl" kelimesi telbiye sırasında sesi yükseltmenin farz olmadığına delâlet eder.

İmam Mâlik'in meşhur olan görüşüne göre ise, telbiyede müstehap olan, sesin orta yükseklikte yani ne yanındakilerin duyamayacağı kadar kısık, ne de haddinden fazla yüksek olmaması, aksine ikisinin arası bir yükseklikte bulunmasıdır.

İmam Mâlik bu konuda şöyle demiştir:

"İhrama giren bir kimse telbiye getirirken sesini mescitlerde yanındakilere işittirmek için yükseltemez.Fakat Mescid-i Haram ile Minâ mescidi bunun dışındadır.Çünkü bu iki mescitte sesi yükseltmekte bir sakınca yoktur."[1]

İmam Şâfiî'nin eski görüşü de böyledir, şu farkla ki, İmam Şâfiî sesi yükseltmenin câiz olduğu mescitler arasında Arefe mescidini de saymıştır.İmam Ahmed'e göre ise, Mekke'nin, Mescid-i Haram'ın, Mescid-i Minâ'nın ve Mescid-i Arefe'nin dışında telbiye esnasında müstehap olan sesi kısmaktır. Çünkü İbn-i Abbas'tan rivâyet edilen bir hadis-i şerife göre İbn-i Abbas Medine'de yüksek sesle telbiye getiren bir adamı görünce "bu adam delidir" demiştir.Bütün bu naklettiklerimiz erkekler içindir. Halef ve selef âlimlerinin büyük çoğunluğuna göre kadınlar hiçbir zaman telbiye getirirken seslerini yükseltemezler. Ancak kendilerinin duyabileceği kadar yükseltebilirler.

Bu konuda Hanefî âlimlerinden el-Aynî şöyle demiştir:

"Kadının telbiye esnasında sesini ancak kendisinin duyacağı kadar yükseltebileceğinde ve daha fazla yükseltemeyeceğinde âlimler ittifak etmiştir."

Bunun delili:

İbn-i Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunan:

"Kadın, telbiye sırasında sesini yükseltemez" hadis-i şerif ile İbn-i Ömer'den -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivayet olunan:

"Telbiye sırasında kadınların seslerini yükseltmeleri gerekmez"[2] hadis-i şerifidir.

Bu konuda İbn Ömer'in de -Allah ondan ve babasından râzı olsun- şöyle dediği rivâyet edilir:

"Kadın, Safâ ve Merve (tepeleri)nin üstüne çıkamaz ve yüksek sesle telbiye getiremez."[3]

İmam Mâlik ilim adamlarının "kadının yüksek sesle telbiye getiremez" dediklerini duyduğunu ve bu konuda ilim adamları arasında görüş birliği bulunduğunu söylemiş ve

[1] Bkz: Zurkânî; Şerhu'l-Muvatta', c: 3, s: 46.
[2] el-Aynî; Umdetu'l-Kârî, c: 9, s: 171.
[3] Beyhâkî; es-Sünenü'l-Kübrâ, c: 5, s: 46.

bununla birlikte telbiye getirirken sesini yükseltmesinin haram olmayıp mekruh olacağını, çünkü kadın sesinin aslında avret olmadığını ifâde etmiştir.

Kadınların yüksek sesle telbiye getiremeyeceğine dâir nakletmiş olduğumuz bu görüşlerle; "Muâviye'nin Minâ'dan Mekke'ye inildiği gece bir telbiye sesi duyduğunu bu sesin kime âit olduğunu sorduğunu bu durum Âişe'ye anlatılınca; "eğer bana sorsaydı, cevabını verirdim" dediğini" ifâde eden hadis[1] ile İbn-i Münzir'in rivâyet ettiği "Meymûne'nin yüksek sesle telbiye getirdiğini" ifâde eden hadisi arasında bir çelişki söz konusu değildir.Çünkü Âişe ile Meymûne mü'minlerin anneleridir. Başkaları için haram olan bazı fiillerin bunlar için helâl olması gâyet tabiîdir. Ayrıca Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in bu iki zevcesinin bu işin câiz olduğunu başkalarına öğretmek için yapmış olmaları da mümkündür.[2]

TELBİYE GETİRMEYE NE ZAMAN SON VERİLİR?

el-Fadl b. Abbâs'dan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivayet edildiğine göre o şöyle demiştir:

((لَمْ يَزَلِ النَّبِيُّ ¼ يُلَبِّي حَتَّى رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ.)) [رواه البخاري ومسلم]

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- Akabe cemresine taşları atıncaya kadar telbiye getirmeye devam etti."[3]

AÇIKLAMA:

Bilindiği gibi ramy, atmak demektir. Cim harfinin esresiyle olan cimâr, "cemrenin" çoğuludur.Kâmûs tercümesinde açıklandığına göre cemre, ateş parçasına denildiği gibi, ufacık taş parçalarına da cemre denir. Misbâh sahibinin açıklamasına göre cemre, küçük taş yığını demektir.Bu anlama göre cemre, "küçük taşların toplandığı yer" demektir. Çoğulu "cemerât" gelir. Buna göre "ramy-i cimâr" terkibi ufacık taşlar atmak anlamına geldiği gibi, cemrelere küçük taş atmak anlamına da gelir. Burada masdar, mefûlüne muzâftır.[4]

Yine,el-Fadl b. Abbâs'dan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivayet edildiğine göre o şöyle demiştir:

((كُنْتُ رِدْفَ رَسُولِ اللهِ ¼ فَمَا زِلْتُ أَسْمَعُهُ يُلَبِّي حَتَّى رَمَى جَمْرَةَ الْعَقَبَةِ، فَلَمَّا رَمَى قَطَعَ التَّلْبِيَةَ.)) [رواه النسائي]

---

[1] el-Aynî; Umdetu'l-Kârî, c: 9, s: 171.

[2] Sünen-i Ebî Davud; hadis no: 115-117.

[3] Buhârî; Hac, hadis no: 101. Müslim; Hac, hadis no: 267. Nesâî; Menâsik, hadis no:229. İbn-i Mâce; Menâsik, hadis no: 69. Tirmizî; Hac, hadis no: 78. Sünen-i Ebî Davud; hadis no:117-118.

[4] M. Zihnî Efendi, Nimet-i İslâm, s. 623.

"Ben, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in terkisinde bulunuyordum. Akabe cemresini taşlayıncaya kadar telbiye getirirken işittim, onu taşlayınca telbiyeyi kesti."[1]

BAZI HÜKÜMLER:

1. Hacının Akabe cemresini taşlayıncaya kadar telbiyeye devam etmesi gerekir. Bazı âlimler bu görüştedir. Tirmizî bu konu ile ilgili olarak şöyle demiştir:

"el-Fadl'ın hadisi hasen sahihdir. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in ashâbından ve sonrakilerden âlimlerin ameli bu hadis üzeredir. Hacı, cemreyi taşlayıncaya kadar telbiyeyi kesmez. Şâfiî, Ahmed ve İshâk'ın görüşü böyledir.[2]

Hanefi âlimleri, bir rivâyette İmam Şâfiî, Süfyân es-Sevrî ve âlimlerin büyük çoğunluğuna göre ifrâd veya temettu' veyahut da kıran haccı yapan bir kimse, bayramın birinci günü Akabe cemresine ilk taşı attığı andan itibaren telbiyeyi keser.

Nitekim İbn-i Mesud'dan -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunan hadiste o şöyle demiştir:

"Ben, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in telbiyesini takip ettim. Akabe cemresine ilk taşı atıncaya kadar telbiyeye devam etti."[3]

Ancak Dârekutnî'nin bu hadisinin senedinde Şüreyk ile Âmir b. Şakîk vardır. Bu iki râvi zayıftır. Âmir hakkında Yahya b. Mâîn ile Ebû Hatim "zayıftır" demişlerdir. Diğer hadis âlimlerine göre ise, Âmir güvenilir bir râvidir.

Yine, Buhârî ile Müslim'in İbn-i Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet ettikleri uzunca bir hadiste şöyle demiştir:

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-, Akabe cemresine varıncaya kadar telbiyeye devam etmiştir."[4]

İmâm Malik, Saîd b. el-Müseyyeb, el-Evzâî ve el-Leys'e göre ise, telbiyeye Arefe günü güneşin zevâline kadar devam edilir. Ondan sonra kesilir. Bu görüş aynı zamanda Ali b. Ebî Tâlib ile Abdullah b. Ömer'den, Âişe'den ve Medine âlimlerinin büyük çoğunluğundan da rivâyet edilmiştir. Ayrıca Câfer b. Muhammed'in babasından rivâyet ettiği bir hadiste de "Ali b. Ebî Tâlib'in -Allah ondan râzı olsun- hac esnasında güneş batıya kayıncaya kadar telbiyeye devam ettiği"[5] haber verilmektedir.

---

[1] Sünen-i Ebî Davud; hadis no: 118.
[2] Mübârekfûrî; Tuhfetu'l-Ahvezî, c: 2, s: 110.
[3] Beyhâkî; es-Sünenü'l-Kübrâ; c: 5, s: 137.
[4] İbn-i Hacer; Fethu'l-Bârî; c: 3, s: 338.
[5] Zurkânî; Şerhu'l-Muvatta', c:3; s: 56.

Yine İmam Mâlik, Âişe'den rivâyet ettiği bir hadis-i şerifte şöyle demiştir:

"Âişe, Arefe günü zevâl vaktinden sonra Arafat'ta vakfe yerine gelinceye kadar telbiyeye devam etmiştir." [1]

İmam Mâlik bu hadisi rivâyet ettikten sonra şunları söylemiştir:

"Bizim memleketimizde (yani Medine'de) **ilim adamlarının uygulaması da böyledir."** Bu hadisle ilgili olarak Zurkânî de şunları söylemiştir:

"el-Fadl hadisi sahih bile olsa Âişe ile Ali'nin uygulamaları ona tercih edilir.Çünkü Âişe ile Ali'nin uygulamalarının Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e nispeti, el-Fadl'ın hadisinin Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e nispetinden daha kuvvetlidir. Hasan el-Basrî de telbiyenin bayram sabahına kadar devam etmesi gerektiğini söylemiştir. el-Menhel kitabının yazarına göre, bu görüşler içerisinde en sağlam delile dayanan görüş, Hanefî âlimlerinin görüşüdür. Her ne kadar Hâfız İbn-i Hacer Telhîs'de "telbiyenin Akabe cemresine ilk taşı atınca sona ereceğine dâir bir delil bulamadım" demişse de, Beyhâkî'nin el-Fadl b. Abbas'tan rivâyet ettiği; Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- her çakılı atışında tekbir getirirdi,[2] anlamındaki hadis-i şerif telbiyenin ilk çakılın atılmasıyla sona erdiğine bir delildir. Çünkü her çakılın atılışında telbiye getirilmeyip de tekbir getirilişi telbiyenin ilk çakılla sona erdiğini ifâde eder.

Müslim ile Buhârî'nin Üsâme b. Zeyd'den rivâyet ettikleri:

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- Akabe cemresini taşlayıncaya kadar telbiyeye devam etti."

Anlamındaki hadis de bu anlamı teyid etmektedir.

Bir rivâyette **"Akabe cemresine varıncaya kadar telbiyeye devam etti,"** buyurulurken, Nesâî'nin rivâyetinde de:

"(Taşları) **atıncaya kadar telbiyeye devam etti. Taşları atınca da telbiyeyi kesti."** [3] şeklindedir.

Âlimlerin çoğunluğu, bu konudaki ihtilâfı ortadan kaldırmak için "taş atmaktan maksat, taşları atmaya başlamaktır" demişlerdir.

İmam Mâlik'in, "Âişe ile Ali'nin hadisi, el-Fadl hadisine tercih edilir.Buna göre telbiye zevâl vaktine kadar devam eder," şeklindeki sözüne de şöyle cevap verilmiştir:

Ali ile Âişe'nin zevâldan sonra Arafat'ta telbiyeyi kesmeleri o mübarek makamda duâ ile meşgul olmaları sebebiyledir.Uzunca süren duâlarını bitirdikten sonra tekrar

---

[1] Zurkânî; Şerhu'l-Muvatta', c:3; s: 56.

[2] Beyhâkî; es-Sünenü'l-Kübrâ; c: 5, s: 137.

[3] İbn-i Hacer; Telhîsu'l-Hâbîr, s: 218.

telbiyeye başladıklarından şüphe etmemek gerekir.Arafat'taki bir süre devam eden sükûtlarına bakıp ta telbiyelerine son verdiklerini zannetmek doğru değildir."[1]

Ömer'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre o şöyle demiştir:

((غَدَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ ¼ مِنْ مِـنًى إِلَى عَرَفَـاتٍ، مِنَّـا الْمُلَـبِّي، وَمِنَّـا الْمُكَبِّرُ.)) [رواه مسلم]

"Minâ'dan Arafat'a Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ile birlikte sabahleyin hareket etmiştik.Kimimiz telbiye, kimimiz de tekbir getiriyordu."[2]

AÇIKLAMA:

Bu hadis-i şerif, "Arefe günü fecrin doğuşundan itibaren telbiyeye son verilir" diyen kimselerin aleyhine bir delildir. Çünkü, hadis-i şerifte söz konusu olan yolculuk, Arefe günü güneş doğduktan sonra Minâ'dan Arafat'a yapılan yolculuktur.

Bilindiği gibi Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in Veda haccındaki uygulaması böyle olmuştur.Onun için Zilhicce'nin 8. günü güneş doğduktan sonra Mekke'den Minâ'ya gitmek, o gece Minâ'da kalmak, Zilhicce'nin 9. günü, güneş doğduktan sonra Minâ'dan Arafat'a hareket etmek sünnettir.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in Arefe günü telbiye ve tekbir getirenleri işittiği halde onları bundan men etmeyişi, Arefe günü de telbiyeye devam etmenin meşrû olduğunu gösterir.

Muhammed b. Ebî Bekr es-Sekafî'nin rivâyetine göre kendisi, Enes b. Mâlik'le birlikte sabahleyin Minâ'dan Arafat'a giderlerken Enes'e;

((كَيْفَ كُنْتُمْ تَصْنَعُونَ فِي هَذَا الْيَوْمِ مَعَ رَسُولِ اللهِ ¼ فَقَالَ: كَانَ يُهِلُّ مِنَّا الْمُهِلُّ فَلَا يُنْكِرُ عَلَيْهِ، وَيُكَبِّرُ مِنَّا الْمُكَبِّرُ فَلَا يُنْكِرُ عَلَيْهِ.)) [متفق عليه]

"Siz, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ile birlikte iken bugünde nasıl hareket etmiştiniz? diye sordu.

Bunun üzerine Enes ona şöyle cevap vermiştir:

- Kimimiz telbiye getirir ama bundan dolayı kınanmazdı.Kimimiz de tekbir getirir ama bundan dolayı kınanmazdı (Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- hepsini de hoş karşılardı)."[3]

---

[1] Sünen-i Ebî Davud; hadis no: 118-120.

[2] Müslim; Hac, hadis no: 272, 275. Sünen-i Ebî Davud; hadis no: 120.

[3] Muvatta', Hac; hadis no: 43/ Buhârî; Hac, hadis no: 86. Müslim; Hac, hadis no: 274.

Bu sözün anlamı: "Bir kısmımız sadece telbiye getirir, tekbir getirmezdi.Bir kısmımız da sadece tekbir getirir, telbiye getirmezdi" demek değildir. "Biz tekbir ile telbiyeyi birleştirirdik. Öyleki telbiyeye başladığımızda tekbirle telbiye sesleri birbirine karışırdı" anlamınadır.

Nitekim İbn-i Mesud'dan -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunan bir hadis-i şerifte o şöyle demiştir:

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ile birlikte (Akâbe cemresini taşlamak üzere yola) **çıkmıştım.Akâbe cemresini taşlayıncaya kadar telbiyeye devam etti.** (Telbiyesine) **tekbir ve tehlîl** (seslerini de) **karıştırıyordu."**[1]

Bu da gösteriyor ki konumuzu teşkil eden Ömer hadisiyle bir önceki el-Fadl b. Abbas hadisi arasında bir çelişki yoktur.

Bu bakımdan Hattâbî'nin:

"Âlimler sadece telbiye getirileceğini ifâde eden el-Fadl b. Abbas'ın hadisiyle amel edilmesi yoluna gitmişler, Ömer hadisiyle amel etmekten kaçınmışlardır," şeklindeki sözlerinin bir değeri olmasa gerektir. Aynı şekilde "Arefe günü sabahı Minâ'dan Arafat'a giderken sünnet olan sadece telbiye getirmektir," diyen el-Irâkî'nin bu sözlerine de iltifat etmemek gerekir. Çünkü konumuzu teşkil eden Ömer hadisiyle biraz önce zikrettiğimiz İbn-i Mesud hadisi,telbiye ile birlikte tekbir ve tehlîl de getirmenin câiz olduğuna açıkça delâlet etmektedirler. Bilindiği gibi tehlîl getirmek, "Lâ ilahe illallah" demektir.[2]

BAZI HÜKÜMLER:

1. Zilhicce'nin 8. günü Minâ'ya gidip geceyi orada geçirmek ve sabahleyin güneş doğduktan sonra Arafat'a hareket etmek sünnettir.

2. Minâ'dan Arafat'a giderken telbiye ile birlikte tekbir getirmek müstehaptır.Nevevî, Arafat'a giderken telbiye getirmenin tekbirden efdal olduğunu söylemiştir. [3]

[1] el-Fethu'r-Rabbânî; c: 11, s: 182.

[2] Sünen-i Ebî Davud; hadis no: 120-121.

[3] Sünen-i Ebî Davud; hadis no: 121.

UMRE YAPAN KİMSE TELBİYEYİ NE ZAMAN KESER?

İbn-i Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

((أَنَّهُ ¼ كَانَ يُمْسِكُ عَنِ التَّلْبِيَةِ فِي الْعُمْرَةِ إِذَا اسْتَلَمَ الْحَجَرَ.))

[رواه الترمذي]

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- umrede Hacer-i (Esved'i) istilâm edinceye kadar telbiyeye devam ederdi."[1]

İbn-i Abbas'tan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((يُلَبِّي الْمُعْتَمِرُ حَتَّى يَسْتَلِمَ الْحَجَرَ.)) [رواه أبو داود]

"Umreci, Hacer-i (Esved'i) istilâm edinceye kadar telbiye getirmeye devam eder."[2]

Ebu Davud şöyle demiştir:

"Bu hadisi, Abdülmelik b. Ebî Süleyman ve Hemmâm, Atâ yoluyla İbn-i Abbas'tan mevkuf olarak rivâyet etmişlerdir."[3]

AÇIKLAMA:

Umre yapmak amacıyla ihrama giren bir kimse, Hacer-i Esved'i öpünceye kadar telbiyeye devam eder.Daha önce de ifâde ettiğimiz gibi, ihrama girerken telbiye getirmek gerekir.Telbiyeye başlayınca birden fazla sayıda tekrar etmek sünnet, ihrama girdikten sonra her seher vaktinde, her namaz kılışta, her yokuşa çıkış ve inişte, her cemaata rast gelişte tekrarlamak müstehaptır.Hacer-i Esved'i "istilâm etmek" sözü, Hacer-i Esved'e el sürmek, onu öpmek ve ona elle işâret etmek anlamına gelir. Kalabalık olmadığı zaman el sürülüp öpülür. Kalabalık olduğu zaman elle işâret etmekle yetinilir.

Bu hadis haber suretinde gelmiş bir emirdir.Harem-i Şerif'e girip de Kâbe'yi Muazzama'yı görünce Hacer-i Esved'e varıp onu istilâm edinceye kadar telbiyeye devam etmeyi ve Hacer-i Esved'i istilâmdan sonra telbiyeyi kesmeyi emretmektedir. Ancak özel duâlar okumayı gerektiren vakitler bunun dışında kalır. O vakitlerde kendilerine âit olan duâlar okunur. [4]

---

[1] Tirmizî; Hac, hadis no: 79.

[2] Ebu Davud; Menâsik, hadis no: 1551

[3] Sünen-i Ebî Davud; hadis no: 121-122.

[4] Sünen-i Ebî Davud; hadis no: 122.

BAZI HÜKÜMLER:

1. Umre yapacak olan kimsenin ihrama girdikten sonra Hacer-i Esved'i istilama başlayıncaya kadar telbiyeye devam etmesi müstehaptır.Nitekim İbn-i Abbas, Hanefî âlimleri, yeni mezhebinde İmam Şâfiî ve İmam Ahmed de -Allah onlara rahmet etsin- bu görüştedirler. İmam Tirmizî de bu konuda şöyle demiştir:

"İbn-i Abbas'ın bu hadisi, hasen sahihdir. İlim ehlinin çoğunun ameli, bu hadis üzeredir. "Umre yapan kimse Hacer-i Esved'i istilâm edinceye kadar telbiyeyi kesmez," diyorlar. Kimi ilim ehli de; "Mekke'nin evlerine vardığı zaman telbiyeyi keser," demektedir. Amel, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in hadisi üzeredir. Süfyân, Şâfiî, Ahmed ve İshâk, bu hadis üzeredirler."[1]

İmam Ahmed'e göre umre yapan kimse Hacer-i Esved'i selâmlarken de telbiyeyi kesmez. Sesini alçaltarak ona devam eder. İmam Şâfiî'nin eski mezhebi de böyledir.

İmam Mâlik'e göre ise, umre için ihrama giren bir kimse Hareme girinceye kadar telbiyeye devam eder. Ci'râne veya Ten'im'den ihrama girenler ise, Mekke'nin evlerine gelinceye kadar devam eder, ondan sonra telbiyeyi keserler. [2]

Atâ b. Ebî Rabâh'a:

"Umre için ihrama giren bir kimse, telbiyeyi ne zaman keser? diye sorulmuş, bunun üzerine o: "Mescid-i Haram'a varınca keser" diye cevap vermiştir.[3]

Bu konuda Mücâhid de şöyle demiştir:

"İbn-i Ömer -Allah ondan ve babasından râzı olsun- umre sırasında Mekke'nin evlerini görünceye kadar devam ederdi. Ondan sonra da Hacer-i Esved'i istilâm edinceye kadar tekbire ve zikre devam ederdi." [4]

---

[1] Mubârekfûrî; Tuhfetu'l-Ahvezî, c: 3, s: 665.

[2] Zurkânî; Şerhu'l-Muvatta', c: 3, s: 57.

[3] Beyhâkî; es-Sünenü'l-Kübrâ, c: 5, s: 104.

[4] Beyhâkî; es-Sünenü'l-Kübrâ, c: 5, s: 104.Sünen-i Ebî Davud; hadis no: 122-123.